

Vzpomínka na olympijský bojkot očima rodiny

Pokus o pamětnickou reflexi první poloviny 80. let – konkrétním tématem je bojkot olympijských her v Los Angeles v roce 1984 téměř všemi socialistickými státy

Současní středoškoláci se narodili kolem poloviny 90. let, jejich rodiče jsou tudíž tzv. Husákovy děti. V roce 1984 byli zhruba ve věku svých dnešních dětí, tzn. na druhém stupni ZŠ, na středních školách či na učilištích. V podstatě celý svůj tehdejší život prožili v éře normalizace, lze tedy předpokládat, že jsou schopni podat svědectví o životě v tehdejším Československu.

Studentům je třeba podat základní faktografii života v normalizovaném Československu.

Např.:

1/ Tzv. Husákovy děti nemohly svobodně **cestovat**, zbývaly jen socialistické země, na Západ jen v omezené míře přes cestovní kanceláře (Čedok, CKM...) či velmi komplikovaně po žádosti o devizový příslib.

Ptám se studentů – Proč režim omezoval cestování? Vždyť zakázané ovoce nejlépe chutná... Někdo se „ven“ přece jen podíval a určitě vyprávěl, co viděl. To chyběly valuty? Byla vůbec čsl. koruna volně směnitelná?

Ptejte se doma rodičů – např.: Kam jste se nejdále podívali? Cestovali jste se svými rodiči, sami, se školou apod.? Co jste si ze zahraničí dovezli, resp. mohli či nesměli dovézt?

2/ V éře normalizace panovala tuhá **cenzura** tisku, noviny a časopisy byly nudné, krotké, málo kritické, šedé, nezajímavé. Povinně se ve školách chodilo na sovětské filmy, bohužel většinou na ty méně kvalitní, v kinech se sice hrály i západní snímky, ale po přísném ideovém předvýběru a často bohužel i prostříhané bdělými cenzory.

Ptejte se rodičů – Na které filmy svého mládí vzpomínáte? Vzpomenete si na nějaký filmový časopis? Líbili se vám více české filmy, nebo cizí? Co pro vás bylo náhražkou dnešních multikin?

3/ Mládež všech generací zajímá moderní **hudba**. V éře normalizace u nás zpívala celá řada ještě dnes známých a slavných zpěváků. Jistě je můžete jmenovat. Bohužel západní umělce jsme tehdy mohli vidět jen velmi omezeně.

4/ Jakousi výkladní skříní našeho režimu byl také **sport**. Socialismus přece vytváří optimální životní podmínky nejen pro všechny občany, ale i pro naše sportovce. Přednosti režimu se pak logicky promítnou i do jejich sportovních úspěchů. Pokud se zrovna příliš nedaří, pak dokážeme pomoci i jinak – vědecky. Možnosti farmaceutického průmyslu jsou neomezené... Hlavně na počátku 80. let se dařilo našim atletům – jména jako Kratochvílová, Fibingerová, Bugár, Valent, Kocembová byla zárukou pravidelného přísunu medailí ze světových soutěží. Vrcholem byly samozřejmě olympijské hry. V roce 1980 se konaly v Moskvě, bohužel pro sovětskou okupaci Afghánistánu byly bojkotovány většinou západních zemí.

V Moskvě ale nebylo vždy vše podle zásad fair play:

Hovoří Imrich Bugár, diskař, olympijský medailista (přepis doplňujícího rozhovoru):

Na olympiádě v Moskvě jsme z kruhu neviděli, jak měřili a píchali značky. Druhý den, když jsme se na to podívali na videu, zjistili jsme, že nás okrádali rozhodčí, nejvíc snad Delise. Když jsme to pak počítali, měl vyhrát Wolfgang Schmidt, druhý bych měl být já a třetí Delis, až čtvrtý by byl Raščupkin. Nakonec vyhrál Raščupkin, já byl druhý, Delis třetí a světový rekordman Schmidt po jako čtvrtý.

Chtěli jsme zavolat nějakou komisi, ale videozáznam se ztratil. Od té doby jsem žádné záběry z disku z olympiády z Moskvy neviděl. Jedině v České televizi ukazovali můj nejlepší pokus. A tam také bylo vidět, jak disk dopadne, rozhodčí přiběhne a značku dá o půl nebo tři čtvrtě metru blíž.

To samé bylo i v ostatních disciplínách. Třeba v kouli – Udo Bayer hodil pěkný výkon, ale odmávl to červeným praporkem, i když stál 10 centimetrů od prkna. Nepřešlápl, rozhodčí mávl, protože to byl pěkný pokus. Nebo v oštěpu – tam byly obrovské brány, které otevírali, aby byl průvan na stadionu jinak než normálně, aby se vítr netočil.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/82350-olympijske-politicke-hry/>

O čtyři roky později se bojkot opakoval, avšak v obráceném gardu – do Los Angeles pro změnu nepřijely výpravy většiny socialistických států.

Studenti dostanou výstřižky z dobového Rudého práva, v němž je oficiálně zdůvodněna neúčast československých sportovců na olympiádě v Los Angeles.

STANOVISKO ČESKOSLOVENSKÉHO OLYMPIJSKÉHO VÝBORU

Podmínky vytvořené organizátory OH znemožnily účast čs. sportovců

PRAHA 12. května — V Praze zasedal v sobotu Československý olympijský výbor, aby posoudil situaci v přípravách olympijských her v Los Angeles. V úvodu jednání promluvil předseda ČSOV a předseda ÚV CSTV Antonín Himl, v diskusi pak vystoupili členové ČSOV a představitelé sportovních svazů. Všichni se shodli na tom, že v USA vznikla nenormální a nebezpečná situace, která je v přímém rozporu s posláním olympijských her, a že nebyly vytvořeny podmínky pro účast československých sportovců na olympijských hrách v Los Angeles. Na závěr Československý olympijský výbor schválil jednomyslné stanovisko k hrám XXIII. olympiády 1984, v němž se praví:

Olympijské hry jako mírová setkání nejlepších sportovců světa byly v minulosti vždy vrcholem, ke kterému se soustřeďovala pozornost všech československých sportovců. Vždy byly také symbolem dorozumění mezi národy, symbolem míru a přátelství. V tomto duchu se českoslovenští sportovci připravovali i na olympijské hry 1984.

Československý olympijský výbor věroval od počátku velkou pozornost také zabezpečení účasti sportovců na olympijských hrách v tomto roce, a proto sledoval pečlivě průběh příprav v místě konání her. Upozorňoval na závažné nedostatky, které se objevovaly v přípravách letních her v Los Angeles, které jsou v přímém rozporu s Olympijskou chartou.

Už v lednu 1983 přijalo Valné shromáždění Asociace národních olympijských výborů v Los Angeles deklaraci, jejímž autorem byl Československý olympijský výbor, která varovala před porušováním Olympijské charty pořadatelů a žádala od organizačního výboru XXIII. olympijských her účinná opatření pro zajištění důstojného průběhu her. Nic takového se nestalo. Naopak, s blížícím se termínem zahájení olym-

pijských her se aktivizovaly četné reakční, emigrantské a další protisocialistické organizace, které otevřeně štvou proti sportovcům SSSR a ostatním socialistickým zemím, chystají akce, jejichž cílem je ohrožit jejich bezpečnost, a vytvářejí ovzduší, v němž uskutečnění olympijských soutěží za stejných, čestných a spravedlivých sportovních podmínek v duchu olympijských ideálů není možné. To vše se děje s účastí a podporou amerických úřadů, které ve snaze podřídit olympijské hry svým vlastním politickým cílům se od samého počátku vměšují do přípravy olympijských her. O pohrdání amerických organizátorů olympijskými ideály svědčí i jejich nehorázné snahy o zneužití her k dosahování zisků, ke komercializaci dokonce i olympijského ohně.

Československý olympijský výbor se svým prohlášením ze dne 13. dubna 1984 vyslovil pro svolání mimořádného zasedání výkonného výboru Mezinárodního olympijského výboru k naléhavému řešení této kritické situace. Představitelé Mezinárodního olympijského výboru na zasedání 24. dubna 1984 v Lausanne uznali plnou opodstatněnost vyslovených upozornění a kritik. K žádnému zlepšení situace v místě konání her však nedošlo.

Do dnešního dne se nestalo nic, co by svědčilo o ochotě a vůli amerických odpovědných míst provést taková opatření, která by zajišťovala důstojnou účast československých sportovců na XXIII. olympijských hrách. V Los Angeles jsou nadále rozšiřována různá urážlivá a výhrůžná hesla, dotýkající se cti a hrdosti našich národů, podporovaná soustředěnou propagandou amerických sdělovacích prostředků. Nebyly vytvořeny záruky pro bezpečnost našich sportovců na olympijských hrách. Organizační výbor není s to zaručit jejich ochranu před útoky extremistických organizací a skupin. Je zřejmé, že navzdory různým prohlášením představitelů USA z posledních dnů nerespektují americké úřady dohody, které jednotlivé národní olympijské výbory uzavřely s organizačním výborem LOH, nehodlají přijmout účinná opatření pro zajištění bezpečnosti účastníků her, znemožňují uskutečnění letních olympijských her v duchu Olympijské charty, v duchu míru, přátelství a dorozumění.

Za těchto okolností se Československý olympijský výbor v zájmu ochrany olympijských ideálů a bezpečnosti sportovců rozhodl nevyslat na hry XXIII. olympiády 1984 v Los Angeles československé sportovce.

Československý olympijský výbor je nadále připraven podílet se na rozvoji olympijského hnutí, podporovat Mezinárodní olympijský výbor v jeho ušlechtilém úsilí o zachování olympijských ideálů a napomáhat rozvoji světového sportu v duchu vzájemného respektování, porozumění a přátelství.

(Pokračování na str. 7)

Podmínky vytvořené organizátory OH znemožnily účast čs. sportovců

[Pokračování ze str. 1]

Jednání československého olympijského výboru zahájil předseda ČSOV a předseda ÚV ČSTV Antonín Himl, který informoval přítomné o situaci, jež se vytvořila v přípravách olympijských her.

»Scházíme se v situaci, která není lehká ani pro nás, ani pro olympijské hnutí, abychom vyjádřili náš názor na způsob, jak jsou připravovány olympijské hry v Los Angeles a abychom z toho vyvodili závěry k naší účasti. Československo je hluboce oddáno olympismu, patří k zakladatelům novodobých olympijských her, seřádovalo vždy konstruktivní dílohu v jeho rozvoji, upevňovalo jeho autoritu a jednotu. V duchu těchto tradic posuzujeme i současný vývoj olympijského hnutí, sledujeme přípravu olympijských her, ať se konají kdekoliv. Za dva měsíce se mají uskutečnit XXIII. letní olympijské hry v Los Angeles. K jejich přípravě i vlastním konání nemůže zůstat lhostejný nikdo, komu je drahá olympijská myšlenka. Olympiáda v Los Angeles má odpovídat zmraženým americkým představám o způsobu života, má se stát součástí militantní doktríny současně americké administrativy, usilující o zostření studené války.« řekl Antonín Himl.

Dále připomněl, že olympijské představitelé USA od samého začátku využívali situace, která vznikla tím, že Los Angeles bylo jediným kandidátem na OH 1984. Vedení MOV tak bylo nuceno činit různé ústupky proti olympijským zvyklostem a povolovat výjimky z Olympijské charty. Organizační výbor OH v Los Angeles má soukromopodnikatelský charakter, což otevřelo cestu ke komerčnímu zneužití celých her. Porušením Charty bylo například zřízení tří olympijských vesnic, nebyl respektován předpis, aby vesnice byly umístěny v blízkosti stadionu a tréninkových hřišť, ale vůbec nejzávažnějším pošlapáním olympijských idejí jsou provokační a diskriminační opatření amerických úřadů proti socialistickým zemím a stupňující se aktivita extremistických antisocialistických skupin, které svou činnost provádějí za podpory Reaganovy vlády.

»Proto jsme v předsednictvu ÚV ČSTV dospěli k názoru nezúčastnit se XXIII. olympijských her na protest proti hrubému porušování Olympijské charty, proti zneužívání olympijské k reakčním politickým cílům.« řekl dále Antonín Himl. »Nelze se zúčastnit olympijských her, které jsou připravovány v ostrém rozporu s jejich posláním. Je nepřijatelné, aby olympijské hry, které ma-

jí sblížovat sportovce a národy, byly tribunou nepřátelství, nenávisti, politických machinací a ohrožovaly bezpečnost účastníků. Nepředkládáme tento návrh s lehkým srdcem, ale jsme přesvědčeni, že jakékoli jiné řešení by poškodilo nejen náš sport, ale i posvátnou olympijskou myšlenku.«

Z diskuse, která následovala, zaznamenáváme některé hlasy.

Dalibor Trpík, předseda výboru Atletického svazu ÚV ČSTV: »My atleti jsme v údobí od olympijských her 1980 v Moskvě se vši vážností zaměřovali svou činnost k tomu, aby náš přínos pro úspěšné vystoupení celé čs. delegace v Los Angeles byl výraznější než kdykoliv v minulosti, aby byl odpovídající podmínkám, které nám naše společnost k rozvoji sportu vytváří. Sami jsme se však přesvědčili, že obsah a smysl Olympijské charty není Reaganovou administrativou respektován a organizačním výborem OH zabezpečen. Za této situace jsme dospěli v našem svazu k názoru, že nejsou vytvořeny podmínky k tomu, aby čs. atleti mohli v Los Angeles svou účastí a dosaženými výsledky splnit reprezentační cíle, které jsme si stanovili. Proto jsme se na zasedání předsednictva atletického svazu usnuli doporučit našemu olympijskému výboru, aby rozhodl o neúčasti čs. sportovců na letošních olympijských hrách.«

Rudolf Kocek, předseda výboru Fotbalového svazu ÚV ČSTV: »Československý fotbal se připravoval na obhajobu olympijského zlata. Mrzí nás, že na olympijských hrách nemůžeme bojovat. Plně však chápeme, že to není možné, a proč to není možné. Každý, kdo sleduje vývoj mezinárodních vztahů, pochopil, že porušování Olympijské charty korešponduje s politikou imperialistických kruhů USA, se snahou zostrovat tyto vztahy a zneužít olympijských her pro lidstvu nebezpečné cíle. A tomu je třeba čelit. Pro tuto nenormální situaci a všechna nebezpečí s ní spojená, která hrozí sportovcům socialistických zemí, musím vyjádřit jednoznačný souhlas s předloženým návrhem.«

Vladimír Holiček, předseda výboru Svazu cyklistiky ÚV ČSTV: »Čs. cyklisté tak jako ostatní naši sportovci měli a mají možnost účastnit se řady mezinárodních závodů a svě-

tových soutěží a startují v nich s pocitem národní hrdosti, s hrdým pocitem sounáležitosti k socialistické vlasti. Jestliže je nyní tato naše hrdost zraňována a potlačována, stavíme se i my, funkcionáři a sportovci Svazu cyklistiky, za návrh stanoviska ČSOV. Domníváme se, že je to cesta, kterou bychom měli jít i nadále, abychom udrželi čistotu olympijských myšlenek a čistotu olympijského hnutí.«

Stanislav Pazdřka, předseda výboru Svazu veslování ÚV ČSTV: »Náš sport snad nejvíce pocítil, jak si pořadatelé představují průběh soutěží na olympijských hrách. Od chvíle, kdy byly zveřejněny údaje o místě konání veslařských soutěží a možnostech přípravy sportovců, museli jsme několikrát vyslovit nespokojenost, odsoudit nezodpovědný přístup organizátorů a neodpovídající podmínky. Brzy jsme pochopili, že i z dalších důvodů budou letošní OH postrádat pravé olympijské ovzduší. Postup americké administrativy je v přímém rozporu s olympijskými myšlenkami míru a přátelství. Místo podmínek pro čestné měření sil vytvářejí reakční americké kruhy ovzduší nenávisti, nepřátelství, diskriminace a válečné psychózy. Nelze než tyto metody odsoudit a hlasovat pro neúčast našich sportovců na olympijských hrách 1984.«

Zdeněk Bělohávek, ASVS Dukla Praha: »Po celou dobu příprav na OH 1984 jsme se znepokojením sledovali postup organizačního výboru her i vlády USA při naplňování požadavků Olympijské charty, při vytváření stejných podmínek všem sportovcům. Domníváme se, že olympiády se nemohou konat v atmosféře nebezpečí a nejistoty, kdy není respektována lidská důstojnost a není zajištěna bezpečnost všem sportovcům, a tím i objektivnost sportovních soutěží. Za této situace plně souhlasíme s návrhem stanoviska ČSOV o neúčasti našich sportovců na OH v Los Angeles. Postupovat jinak by znamenalo schvalovat jednání amerických úřadů a stávající kampaň reakčních organizací.«

Josef Havlík, místopředseda Svazarmu: »Také naše branná organizace Svazarm považuje za nejvyšší správné a nutné obhajovat Olympijskou chartu. Proto rozhodně odsuzujeme projevy neucty k olympijským idejím, komercializaci a antisocialistickou propagandu v dějství letních olympijských her, a to tím spíše, že to vše se děje za podpory administrativy USA. Vytvořila se situace, kdy nelze věřit garancím klidného prostředí v Los Angeles, kdy nelze věřit, že nebude docházet k hanobení socialistických zemí, k projevům neucty k našim sportovcům. Proto jsme přesvědčeni, že tato situace znemožňuje naši účast na olympijských hrách.« (ban)

PROHLÁŠENÍ EMILA ZÁTOPKA:

Vyhrůžky sportovcům - vážné

A dostávají malý „domácí úkol“ – zavzpomínat spolu s rodiči na tuto událost.

Možné otázky:

- *Jak jste trávili prázdniny? Jistě, brigády, tábory, trampování, ale také určitě i sport, že? Sportovali jste aktivně, nebo jen pasivně? Na jaké své osobní sportovní úspěchy jste pyšní? Kam jste to ve sportu dotáhli? A pokud nikam, koho jste alespoň obdivovali? Vzpomenete si na některé naše sportovní hvězdy, kluby? Komu jste fandili? Prý někteří naši sportovci i emigrovali? Proč?*
- *Cvičili jste také na spartakiádách? Proč? Dotáhli jste to až na Strahov? Jak to dnes hodnotíte?*
- *Pamatujete na bojkot olympiády v Los Angeles? Přečtěme si spolu kousek z tehdejšího Rudého práva! Bude to jistě zážitek. Předsedové sportovních svazů zde hovoří jako kniha – mrzí nás, zodpovědně jsme se připravovali, plně chápeme, souhlasíme, je třeba čelit, za těchto okolností atd.*
- *Jak se vám to po letech čte? Je tu sentiment? Stesk? Či jiné pocity?*

Takto vzpomínala po letech Helena Fibingerová:

Hovoří Helena Fibingerová, koulařka, olympijská medailistka (přepis doplňujícího rozhovoru):

Olympijská příprava pokračovala dál, takže jsme odletěli do Font Romeu, kam jsem jezdila i s běžci, na vysokohorskou přípravu, která měla být závěrečnou fází a vyvrcholením přípravy na olympiádu v Los Angeles.

Připadala jsem si jako v nějakém filmu. Až ten den, kdy byl finálový závod koule žen, jsem vlastně pochopila, co se stalo. Že jsem se dívala na olympijský závod, který vyhrála Claudia Loschová, že už nikdy nebudu olympijská vítězka. Takže jsem koupila nějakou whisky, byli tam trenéři, oni pili, já plakala. Takže to byl můj olympijský závod v Los Angeles.

Ale ono to mělo všechno svou návaznost. Neposlali nás do Font-Romeu bez nějakého svého zájmu. Uspořádali totiž spartakiádu národů, kde měl celý východní blok v atletice olympijské soutěže a mohli se ho účastnit olympijští vítězové z Los Angeles. Pro celý východní blok pro ženy to bylo v Praze a pro muže v Moskvě. Získala jsem stříbrnou medaili. Tehdy jsem poprvé a naposledy viděla Strahov plný diváků, protože tam byla armáda. Neslo to parametry velmi kvalitní velké soutěže. A Claudia Loschová, tehdy západní Němka, měla tolik statečnosti, že na ten závod přijela a se mnou prohrála.

Nicméně historie říká, že česká výprava na olympiádě v Los Angeles v roce 1984 nebyla. Já nemůžu říct, že bych vyhrála. Po mistrovství světa jsem byla psychicky i fyzicky na vrcholu svých sil a určitě bych bojovala velice čestně o umístění. Ale bohužel ta doba si s námi zahrála tak, že už se mi to nepodařilo.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/82350-olympijske-politicke-hry/>

Shrnutí

Studenti si zaznamenávají (písemně, nebo na zvuková či obrazová média) vyprávění rodičů. Zahrají si na režiséry, střihače, scénáristy a pokusí se sestavit pásmo z rodičovských vzpomínek. Neomezí se jen na sport, ale podle různého zaměření svých rodin (kultura, knihy, film, cestování, hudba) se pokusí vytvořit kaleidoskopické zrcadlo normalizace. Nakolik bude úspěšné, ukáže až ověření v praxi.